

Rahvusballett pärast „Pööningutantsu”

Ajastu moeväljend on „piiratud ressursid”, sama põhjendusega lõpetatakse Estonias ka „Pööningutantsu” sari.

Heili Einasto

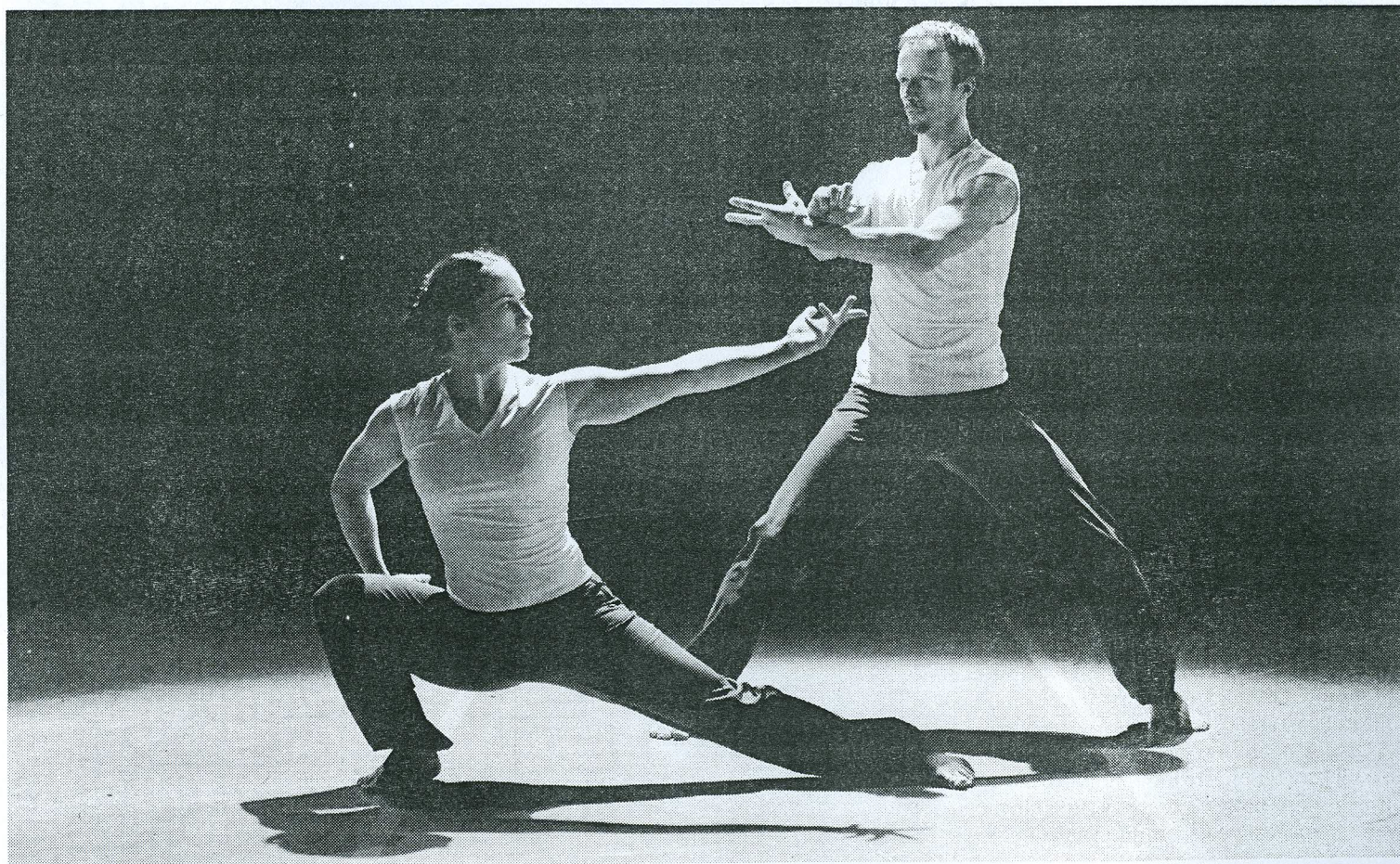
Eesti Rahvusballeti „Jumalate juures. Pärast maailma”, koreograafid Kenneth Flak (Norra) ja Külli Roosna, muusikalised kujundajad Kenneth Flak (Norra) ja Yann Coppier (Taani-Prantsusmaa), teksti autorid Tor Age Bringsværd (Norra) ja Doris Kareva, kostüümikunstnikud Külli Roosna, Kenneth Flak (Norra) ja Marja-Liisa Pihlak, valguskunstnik Anton Kulagin. Esitajad Kenneth Flak (Norra) ja Külli Roosna ning Eesti Rahvusballeti tantsijad Robbie Bird, Jevgeni Grib, Darja Günter, Cristina Krigolson, Andrus Laur, Nanae Maruyama ja Michele Pellegrini, samuti Estonia solist René Soom. Esietendus 28. II Estonia kammersaalis.

*Kõik piirid on puurid,
iga lugu on luku.
Millest mina räägin, on
tolmukübeme tants
põhjatus päikeses.*

Doris Kareva

„Pööningutantsu” sari, mille raames toodi publiku ette kolm tantsulavastust, on Eesti Rahvusballeti ainus eksperimentaalsemat tantsu viljelev ettevõtmine. Kui suure lava repertuaari kese on esmajoones süžeeline klassikaline ballett ning rõhutakse paljuski meelelahutusele, siis „Pööningutantsu” käigus on tantsijail olnud võimalik jalga proovida ka abstraktsemate ja tantsu piire kompavate lavastustega ning publikul kaasa elada tantsuliste mõtte- ja liikumiskatsetustele. On omamoodi sümbolne, et sarja viimasteks lavastusteks on norralase Kenneth Flaki „Jumalate juures” ning koostöös eestlanna Külli Roosnaga valminud „Pärast maailma”.

Kenneth Flaki „Jumalate juures” on Põhjala jumalaid uurivate tantsulavastuste sarjas juba õige mitmés (tema blogi arvestuses kannab see järjekorranumbrit neli): seekord olid vaatluse all Odin, Thor, Loke ja lõpuks ka jumalate hukk ehk Ragnarök, mis võiks viidata, et see

Koos Kenneth Flaki ja Külli Roosnaga võime mõelda, mis saab praegusest maailmast, kui jumalad hukuvad.

HARRI ROSPU

jääb ka viimaseks. Mõtlemapanev, et Põhja-maade kangelased ja jumalad on lääne kultuuris jälle olulised tegelased: mõelgem kas või Wagneri ooperite lavastustele Estonias ja New Yorgi METis (mis Forum Cinemase vahendusel jõudnud ka Eesti publikuni) või Hollywoodis eelmisel aastal linastunud „Thorile”. Erinevalt nimetatud suurprojektidest, kus näeme lugusid ning nende kaudu avanevaid jumalate ja kangelaste siseheitlusi ja hingedraamat, mis pakuvad vaatajatele mudeleid ja eeskujude elu-voitlustega toimetulekul, Kenneth Flak ümber-

jutustusi ei paku, mõtlemisainet aga küll.

Kui Kenneth Flaki varasemad jumalate-uuringud, just nii kõlab tema töö pealkiri inglise keeles – „God Studies”, on soolod (vähe-malt YouTube’i põhjal), siis seekordsed visandid on dueti vormis. Ilma eelneva selgituseta võinuks teost vaadelda ka kui nelja abstraktset duetti, kuid sellist võimalust vaatajatele ei antud: isegi need, kes kavalehte ei ostnud, said etenduse algul põhjaliku selgituse eespool mainitud jumalate ja nende olemuse kohta ning iga dueti eel tuletati meelde, millist tege-

last/olukorda hakatakse parasjagu uurima. See suunamine hakkas (mind) isegi pisut häirima, sest liikumisjooniste ja -kvaliteedi sõnumi asemel tundsin end kohustatuna otsima seoseid viidatud jumalatega. Seejuures oli aga hoidutud lineaarsest jutustusest või viidetest mingitele konkreetsetele situatsioonidele ning kahe keha dialoogis (mõnikord ka kahes üheaegselt kulgevas monoloogis) põimuvad mustrid näisid otsivat seda, mis jääb sõnade ja teksti taha.

Kaks trikoosse surutud keha koovad ruumis koreograafilisi kangaid. Odini-nimeline on

suurejooneline, pisut raske ja kaalukas – nagu kuldniitidega tseremoniaalne rüü, millesse on peidetud peeni sõnumeid ja sümboleid. Odin avaneb tantsumustrites kui hävimatu, imeliselt sidus ja ülimalt kergesti töödeldav kuld, mis säilitab murenemata oma omadused ka kolmemõõtmelisest kamakast kahemõõtmeliseks leheks teisenedes. Thor seevastu mõjub staatilisemana, tantsijate kehad näivad käsitlevat Thori kui tihedat rõngassärki. See tegelane paistab vastupidava, paindumatu ja karmina nagu raud, mis on väga reaktiivne ja tugev, kuid ka haavatav – kuigi võrdlemisi hõlpsasti töödeldav, pole raual kulla pehmust. Loke, seevastu, mõjub elavhõbedana, mis on vedel ja raskesti tabatav (kellel on kokkupuuteid vanade katki läinud kraadiklaasidega, teavad, kui vaevaline on neid elavhõbedakuule kätte saada). Elavhõbe ja Loke on ühtmoodi külmad ja käsitatavad, rahutud ja ometi – kui paigal, siis peegeldavad ümbrust täpsemini kui hõbepeegliid. Loke on Põhjamaade jumalate seas samasugune mõistatus nagu elavhõbe metallide maailmas (tihedam kui raud ja raskem kui vesi, ometi voolav). Koos Kenneth Flaki ja Külli Roosnaga võime mõelda, mis saab praegusest maailmast, kui need jumalad (või elemendid) hukuvad (või kaovad).

Jumalate juurest jõuame nende huku (*Ragnarök'i*) kaudu maailma lõpu järgsesse ellu. Saanud innustust Doris Kareva luulest, on Kenneth Flak loonud ka lavastuse muusika ning koos Külli Roosnaga mitte üksnes koreograafia, vaid ka kujunduse ja kostüümid (viimased koostöös Marja-Liisa Pihlakuga). Tantsivad Robbie Bird, Jevgeni Grib, Darja Günter, Cristina Krigolson, Andrus Laur, Nanae Maruyama ja Michele Pellegrini, kellest suurem osa on kaasa teinud teisteski „Pöönigutantsu“ lavastustes ning Jevgeni Grib ka teatrivalises ettevõtmises „Helde puu“ (samuti aastaauhinna nominent). Inimtüüpe pastorist transvestiidini kehastavad tantsijad saavad endale võõra tantsukeele esitusega võrdlemisi ladusalt hakkama. Muidugi on keeruline vabaneda balletiaktendist (harjumatus kasutada raskustunnet, vabastada õlgu ja kaela ning sukelduda liigutustesse harjumatu loogikat pidi), kui ballett on tantsuline emakeel – kes meist ikka võõrkeelt laitmatult valdab. Koreograafid (kes töötasid samuti esmakordselt balletitantsijatega) on üritanud maksimaalselt rakendada tantsijate tugevaid külgi, nagu vabalt igas suunas kõrgusesse-kaugusesse püüdlevad jäsemed, hüpete kergus, pöörete kiirus ja sirutus kõrgusesse, nii et tulemuseks on tugevalt post-postmodernne (või lihtsamalt öeldes – eklektiline) tantsukeel, kuhu söakalt ja häbenematult kaasatud just balletile omast mõtte- ja kehakasutusviisi. Tantsijate kooslus hingab ja liigub laval ühes sisemises rütmis (isegi kui nende partiid nõuavad väliselt erisuguseid rütme) ning tunnetavad üksteist tunduvalt paremini kui suure saali balletilavastustes.

Kuigi mulle tundus „Pärast maailma“ kujutatav elupilt pigem lõpueelse ängi ja suruti-sena, ületab sellest etendusest jäänud kõhedustunne lavastuse raami. Ajastu moeväljend näib olevat „piiratud ressursid“, mis toob tänavatele mässama Euroopa kodanikud ja on nüüd streikima ajanud isegi Eesti inimesi. Sama põhjendusega lõpetatakse ka „Pöönigutantsu“ sari, kuigi just selle sarja raames tuli välja ainus lavastus, mis meie kahe balletiteatri uuslavastustest kandideerib teatri aastaauhin-

tugevalt kuigi, nagu vabalt igas suunas kõrgu-
sesse-kaugusesse püüdlevad jäsemed, hüpete
kergus, pöörete kiirus ja sirutus kõrgusesse, nii
et tulemuseks on tugevalt post-postmodernne
(või lihtsamalt öeldes – eklektiline) tantsukeel,
kuhu söakalt ja häbenematult kaasatud just
balletile omast mõtte- ja kehakasutusviisi.
Tantsijate kooslus hingab ja liigub laval ühes
sisemises rütmis (isegi kui nende partiid nõua-
vad väliselt erisuguseid rütme) ning tunneta-
vad üksteist tunduvalt paremini kui suure saali
balletilavastustes.

Kuigi mulle tundus „Pärast maailma” kuju-
tatav elupilt pigem lõpueelse ängi ja suruti-
sena, ületab sellest etendusest jäänud kõhe-
dustunne lavastuse raami. Ajastu moeväljend
näib olevat „piiratud ressursid”, mis toob
tänavatele mässama Euroopa kodanikud ja
on nüüd streikima ajanud isegi Eesti inimesi.
Sama põhjendusega lõpetatakse ka „Pöönin-
gutantsu” sari, kuigi just selle sarja raames tuli
välja ainus lavastus, mis meie kahe balletiteatri
uuslavastustest kandideerib teatri aastaauhin-
nale. Nagu teame, ei ole ressursid veel otsa
lõppenud, pigem on küsimus selles, kuhu ja
kelle heaks neid kulutatakse. Ja mis saab siis,
kui lõpeb maailm, mida rahajaotajad ei pea
vajalikuks toetada? Kas Eesti Rahvusballett,
mis töötab üksnes kommertslikel alustel, vää-
rib ikka oma nime ja staatust? Mida suudab –
peale õhukese leiva – Estonia ballett pakkuda
oma artistidele, kui kogu repertuaar koosneb
üksnes erinimelistest „Rosalindedest”? Kui
pikka iga võib ennustada teatrile, mis peletab
eemale publiku, kes näeb teatris midagi ena-
mat kui „meeldivat õhtut väljas” – olukorras,
kus meeldiva õhtutäite pakkujaid on täis kogu
linn?

*Kõik, mida tahad, tuleb su juurde,
tunneb su ära ja saab sinu omaks.
Hinga, loe kümneni.
Hind selgub hiljem.*

 Doris Kareva